

FOLKLOR VE İNTERNET: NETLORE*

Gail Arlene DE VOS

Çeviren: Nurulhude BAYKAL**

Şehir efsaneleri yıllardır medyada yer etmenin bir yolunu bulmuştur. Hikâye anlatmanın bu şekli, giderek medyaya daha fazla maruz kalan bir toplumda sözlü popüler kültürün devamlılığı ve gelişimi için etkin bir araçtır. Şehir efsanelerinin medyada yer etmesi, kültüre uygun bir sözlü geleneğe tutunmanın bir yoludur. Sanal ortamda şehir efsanelerinin bulunması, değişimi kucaklarken, aynı zamanda, geleneğin sürdürülmesini temin etme girişimlerimizin göstergesidir. Fernbeck (2003: 43)

Şehir efsanesi uzmanı Jan Harold Brunvand, günümüz efsanesinin sözlü-anlatı olarak canlılığını kaybettiğini ve “folklor” olarak, birçok farklı şekilde kalıplaştırıldığı, tek tipleştirildiği, suiistimal edildiği, metalaştırılıp ambalajlandığı popüler kültüre” göç ettiğini savunur (Brunvand 2001a, xxvii). Brunvand, bu fikrini, günümüz efsanesinin icra edilmesinin yüz yüze iletişimden çok internet yoluyla şekillendiğini iddia ederek devam ettirir. O zamandan beri durum gerçekten de Brunvand’ın iddia ettiği gibi olmuştur. Yalnız, son on yılda günümüz efsaneleri üzerine yazılmış bilimsel yayınların çoğu, internet ve diğer ilgili teknolojik yeniliklerin günümüz efsaneleri de dâhil olmak üzere tüm folklor türlerinin iletilmesi için inanılmaz

bir imkân sağladığını da Brunvand’ın iddiasına eklemiştir. Elizabeth Tucker, söz gelimi, doğaüstü anlatıları çalışanların internet üzerinden efsanelerin nasıl yayıldığını ve efsane kahramanlarının nasıl ortaya çıktığını anlamaya başladıklarını söyler (2009: 69). Bunun yanında, günümüz efsaneleri kendilerini popüler kültürde ve internet kültüründe yeniden konumlandırdıkları için, buldukları yerde çalışılmalı ve tartışılmalıdır. “Medyayı ve toplumu söylenti, mit ve efsaneler arasındaki farklılıklar konusunda eğitmek için elimizden geleni yapmalıyız. Yalnız bu girişim “folklor” kelimesinin kendi kullanımını kısıtlama çabaları gibi başarısız olabilir” (Brunvand 2004a: 19). “Folklor”, “söylenti”, “mit” ve “efsane” terimleri ile ilgili hızlı bir internet araması sonucunda esas tanımlara uymayan başlıklara rastlanmıştır. İnternette araştırma yaparken sonuç sayfalarını ayıklamak zahmetli bir iştir; çünkü wikipedia ve türevleri, sosyal ağlar, fotoğraf paylaşımları ve *folksonomy* (ortak etiketleme, içeriği açıklamak ve sınıflandırmak için etiketleri düzenleme ve yönetme) temelli internet kaynakları artmıştır. Söz konusu internet kaynaklarına malzeme eklemek için artık bilgisayar programlama bilgisi gerekmediğinden, kullanıcılar terim-

* Bu metin, yazarın *What Happens Next? Contemporary Urban Legends and Popular Culture*, Oxford: Pearson Education, 2012 kitabının 73-76. sayfalarının çevirisidir.

** Bilkent Üniversitesi, Türk Edebiyatı Bölümü, Yüksek Lisans Öğrencisi,
Nurulhude.baykal@bilkent.edu.tr

leri rastgele kullanıp onları tamamen yanlış kullanabilmektedir.

Başkaları, bu tasarlanmış efsanelerin Ong (1982) tarafından ikinci sözlü kültür olarak tanımlanan kavram için örnek teşkil ettiğini belirtir. “Sözlü bir türün iletişimde yeniden ortaya çıkışıdır ve bu durum yazılı, sözlü ve elektronik kültürlerin çağdaş söylemdeki uyumlu kaynaşmasını temsil eder” (Fernback 2003: 37). Bu tasarlanmış efsaneler günümüz sözlü efsanelerine ilişkin unsurlar paylaşmaktadır: geleneksel, topluma uygun ve geçerli sosyal norm ve durumlara uygulanabilirlerdir (Fernback 2003: 33). Onlar aynı zamanda, bu kitaptaki tartışmalarda ortaya çıkarıldığı gibi, internet üzerinde ve popüler kültürde çok sayıda varyantlarıyla bulunmaktadır. İnsanlar e-posta yollarında, blog yazarken ya da bir tartışma panosunda ya da sosyal paylaşım sitesinde paylaşımında bulunurken, özellikle de bir belirsizliğe ya da bir kaygıya yönelik paylaşımlarında, folkloru kültürel başvuru kaynağı olarak sıklıkla kullanırlar (Bronner 2009: 25). “İnternet Amerika’nın dedikodu pazarı haline geldi. Artık kullanıcılar, bir söylentiye televizyon sohbet programında duyduklarını iddia etmek zorunda değiller, ‘internette olduğunu’ söyleyebilirler” (Fine ve Turner 2001: 112). Fine ve Turner internetin ve kaynakları internete dayandırmanın, kaynakların inandırıcılığına etkisi üzerine yaptıkları araştırma neticesinde internetin güvenilir olmadığı bilinmesine rağmen sağlam bir hikayenin her zaman kaynağına ağır bastığı sonucuna varırlar (2001: 112). İnternet günümüz efsanelerinin sadece yayılmasında değil, onların çürütülmesinde de büyük rol oynar; ancak Brunvand’ın işaret

ettiği üzere, “bir hikâye yalnızca bir efsane olarak tanımlanıp öyle olduğu anlaşılabilirse bile, bu, onun iletilip tekrar tekrar anlatılmasına bir engel teşkil etmez” (Brunvand 2004b, 237). Snopes gibi güvenilir internet sitelerinde, günümüz efsanelerinden olması muhtemel hikâyelerin doğruluklarını kontrol etmeye yönlendiren sayısız kaynağa rağmen, günümüz efsanelerinin bir aracı yoluyla iletimi azalmamıştır. Aslında, kandırmaca karşıtı internet sitelerinin öngörülmemiş temel işlevi, efsaneleri ve e-posta aldatmacalarını internet üzerinde korumaktır çünkü bu siteler iletilmekteki yalanları çürütürken metinleri yeniden üretirler.

E-posta, sözlü geleneğin pek çok özelliğini kendinde barındırır ve böylece günümüz folklorunu bilgisayarları ile birbirine bağlı geniş çaplı arkadaş ve tanıdık ağlarına dağıtmak için kullanışlı bir araç haline gelmektedir (Kibby 2005: 789). Facebook, Twitter, bloglar ve kişisel ana sayfalardaki geniş çaplı topluluklar da günümüz efsanelerini ve bunların türevleri olan e-posta kandırmacaları ve zincirleme mektuplarını ilişkilendirme, şekillendirme ve yayma eylemlerine aktif olarak müdahil olmaktadır. Ağız yoluyla aktarılan günümüz efsaneleri ile elektronik yolla aktarılanlar arasındaki temel fark, elektronik yolla yayılanlarda anlatıyı gönderen kişinin anonim olması yüzünden toplumsal korkular ve önyargıların çok daha yıpratıcı ve sınırlandırıcı bir şekilde ifade edilmiş olmasıdır (Blank 2007: 19). “Açıkça anlaşıldığı üzere, hem zincirleme mektuplar hem de e-posta kandırmacaları şehir efsaneleri türünün düzenini takip ediyor; bu da şehir efsanelerini ya da internet üzerindeki diğer halk anlatılarını çalışmanın

mantıklı olmasını vurgulamaktadır” (Blank 2007: 19).

Russell Frank günümüz efsanelerinin, folklorun diğer türlerinin ve *newslore*'un teknolojik iletişim yoluyla günümüzde görsel ve işitsel olarak anlatılmasının içeriği değiştirmediyini bilakis folklorun yepyeni bir dalını oluşturduğunu öne sürer (2011: 194). Bu yeni dala kendisi “*netlore*” der.

Her yeni iletişim aracı folklorun iletilmesi için yeni bir yol olur. Yüz yüze anlatılan fıkra ve hikâyeler kolaylıkla ve hızlı bir şekilde telefonla da yayılabilir, hatta bu fıkra ve hikâyeler arasında telefonun kendisi ile ilgili olanlar da bulunsun bile –buna örnek olarak bir bebek bakıcısının evdeyken bir katil tarafından telefonla arandığı şehir efsanesi akla gelir- söz konusu aracın yeni folklor *biçimlerine* sağladığı katkıyı görmek zordur. Diğer taraftan, faks makinesi ve bilgisayarlar folklorun iletişimine aracı olarak katkı sağlamanın ötesinde folklorun yeni biçimlerinin üretimi ve aktarımı için gerekli araçları sağlamışlardır. Birleştirilmiş fotoğraf, sahte belge ya da video yapımı gibi ifade şekilleri yeni değildir ama bilgisayar uygulamaları maliyeti ve bunlara harcanan yoğun emeği o kadar düşürmüştür ki artık amatörler de bunları yapabilir ve daha önce kendileri için mümkün olmayan bir şekilde yayabilirler. (Frank 2011: 215)

Folkloristler ve günümüz efsaneleriyle ilgilenenler için, internet, *netlore*'un üç Y'sine olanak tanır: Yaymak, Yalanları çürütmek ve Yargılamak. Bu bölüm, günümüzdeki *netlore*'un; e-posta kandırmacalarını; zincirleme mektupları; telefon ve cep telefonu efsanelerini; çete kurma efsaneleri ve 2011'de Japonya'daki

depremler sonucunda ortaya çıkan radyasyonun yayılımı ile ilgili *scarelore*'ları da içeren örneklerini ele alır.

Terimlerin Tanımı

Netlore sözlü olmayan, yüz yüze iletilmeyen ve kuşaktan kuşağa aktarılmayan folklordur. Pek fazla varyasyon da sergilemez. Folklordur çünkü “anamlı davranış olarak, medya gibi iletişimin ‘yetkili’ kanallarına paralel giden, genelde onları parodileştiren, onlarla dalga geçen ve onlar üzerine yorumlar yapan iletişimli bir yer altı dünyasında yayılan yıkıcı bir oyun çeşididir” (Frank 2011: 9).

Newslore “güncel olayları yorumlayan ve bu yüzden bunlarla ilgili bilgiye sahip olmadan anlaşılması imkânsız olan folklor”dan oluşmaktadır (Frank 2011: 7). *Newslore* pek çok şekilde ortaya çıkar: fıkralar; dijital ortamda değiştirilmiş fotoğraflar; sahte haberler, basın açıklamaları ya da ofis içi yazışmalar; şarkı ve şiir parodileri; politik ve ticari reklamlar, film ön gösterimi ve posterleri, karikatürler, çizgi filmler, canlı çekim kısa filmler ve günümüz efsaneleri (Frank 2011: 7). Frank video ve işitsel *newslore*'un metin-temelli ve hareketsiz görüntülerden sonra ortaya çıktığını ve *newslore*'un 1990'lardan 2000'lerin başına kadar süren altın çağını temsil etmediğini öne sürer (Frank 2011: 230). *Newslore* güncel olaylara doğrudan tepki verip, bu olayların haberlerde yer alma müddetince görünürde olması ve sıklıkla da önceden yaşanan olaylara eklenen yeniden kullanılmış görüntüler ve metinler olması nedeniyle hem kısa ömürlü hem de gelenekseldir (Frank 2004: 634).

Kandırmacalar toplumu aldatma amaçlı hazırlanmış belgeler,

eylemler ve eserlerdir. İnternette ortaya çıkanlar folklor efsanelerinin altkümüsi olarak değerlendirilebilirler ancak bir kandırmacıyı günümüz efsanesinden ayıran en kilit etmen, kandırmanın kasıtlı bir aldatma olmasıdır. İnternetteki pek çok kandırmaca zincirleme mektup, bilgisayar virüsü, yazılım kandırmacaları, tıp kandırmacaları, söylentiler, efsaneler ve fıkralar olarak sınıflandırılır (Dunn ve Allen 2005: 88).

E-posta kandırmacaları, yanlış ya da sorunlu bilgi içeren mesajların e-posta programlarının ilet işlevi ile yayılmasıdır (Heyd 2008: 1). Bu kandırmacalar; aldatıcı, günü geçmiş, gelişigüzel hazırlanmış uyarılar, vaatler, tehditler ya da sözde konu ile ilgili bilgileri kolaylıkla yayarlar ancak yalnızca müstakil kullanıcılar arasında iletilebilirler (Heyd 2008: 2).

Zincirleme mektuplar türlü şekillerde ortaya çıkar. Bazıları alıcıdan bilgiyi topluluktaki başka insanlara iletmesini ister (genellikle bilginin belirli sayıda insana iletilmemesi durumunda gerçekleşeceklerle ilgili uyarı ve tehditlerle), başkaları ise alıcının açgözlülüğünü kullanır veya onun acıma duygusu ile oynar (Dunn ve Allen 2005: 88). Günümüz efsaneleri ile benzer şekilde, zincirleme mektuplar ve zincirleme mektup parodileri gerçekliklerinin ispatı ve mesajı hemen iletmenin öneminin kesinliği ile yayılır (Frank 2011: 227). İnanandırıcı ödüller vaat ederek ya da fırsatı kaçırma, yaralama ve başka kötü niyetleri gerçekleştirmekle tehdit ederek alıcıların akıldışı endişe ve isteklerini suiistimal ederler.

Yalanları çürütme, “gerçek” iddiaların yanlış, süslü ve gösterişli olduğunu öne sürerek onları geçersiz

ilan etmektir. Genellikle şüpheli UFO araştırmaları, paranormal fenomenler, gizemli yaratıklarla ilgili iddialar, kompo teorileri ve günümüz efsaneleri ile ilgilidir. Mythbusters, Snopes ve Skeptics Society günümüz efsanelerini kontrol edip onların geçerliliğini tartışan üç saygın kaynaktır.

Fotoğrafik şehir efsaneleri, dijital ortamda değiştirilmiş fotoğraflar, tıpkı fıkraların ve günümüz efsanelerinin yaptığı gibi arkadaşlar arasında e-posta yoluyla yayılır ve *netlore* sitelerinde olduğu kadar, muzip insanlar ya da propagandacıların yönettiği internet sitelerinde de ortaya çıkar (Frank 2011: 217). Fotoğrafların fotoğrafik şehir efsanesi olarak değerlendirilmesi için üç özelliğe sahip olması gerekir. Bir hikaye anlatmalı, sıra dışı ancak inanılabilir olmalı ve en azından dolaylı olarak güvenliğimize ya da sağlığımıza yönelik tehditler hakkındaki endişeleri ifade etmelidir (Frank 2011: 217).

Netlore ve Newslorle Tipleri

Günümüz folklorunun büyük bir kısmının güncel olaylara karşılık ortaya çıktığı açık olsa da, doğrusu, *lore*'un yani bilginin olaylara değil de olayların açıklamalarına karşılık ortaya çıktığını unutmamak gerekir ... Şunun ayırtında olmak önemlidir ki *newslore* bir hikayenin nasıl anlatıldığına –hikayeye ne eklendiği kadar neyin çıkartıldığına- karşılık ortaya çıkmış olabileceği gibi, olayın kendisine de bir karşılık olabilir. (Frank 2011: 92)

İnsanların büyük bir çoğunluğu elektronik medyaya bir şekilde bağlı iken sürekli ortaya çıkan *newslore* ve *netlore*'un farklı tiplerinden haberdar olmak kaçınılmazdır.

Bilgisayar Efsaneleri, Virüs-ler ve Uyarılar

“E-posta aldatmacaları internet olmadan var olamaz. Bu anlatılar internete özgüdür. İnternet; şehir efsaneleri, zincirleme mektuplar, kandırmacalar ve fıkralar üzerinde çalışmak için asıl toplantı yeridir” (Blank 2007: 17).

Şehir efsanesi terimi herkesin diline dolandığı ya da şüpheli, değişik ve yanlış anlaşılan şeylerin tamamını kapsayan bir yaygın deyiş olduğundan beri, bilgisayar kullanımı ve/ya bilgisayarın yanlış kullanımı ile ilgili efsaneler aşırı boyutlara ulaştı. Bununla birlikte, günümüzde daha fazla insan bilgisayardan anladığı için, artık uyarı ve aldatmacalar insanların virüs, online iletişim tehlikesi ve virüs bulaşması ile ilgili korkuları ve endişeleri üzerinden yapılmaktadır. İstenmeyen e-posta filtreleri, güvenlik duvarları, güvenlik yazılımı paketleri ve gereken titizliğin ardında sağlam bir neden vardır. Neredeyse her hafta e-posta gelen kutuları alıcının hiçbir zaman faydalanmadığı finans şirketlerinden gelen çok önemli acil durum mesajları; var olmayan hesapların yanlış ya da izinsiz kullanıldığına dair PayPal uyarıları; kayıp çocuk, kadın ya da eşyaları bulmak için yardım istekleri ya da umulmadık para yardımları teklif eden gizlice gönderilmiş ricalar ile dolup taşar. Genellikle uyarı mesajları kişinin tanıyıp güvendiği ancak arkadaşlarını tehlikeden ya da beladan koruma hevesleriyle yanlış yönlendirilmiş insanlardan gelir. İnternet bağlantısı ile beraber birtakım *netlore* ve *newslore*'un zararları ile ilgili zorunlu eğitsel materyal olması gerekir. Yalnız, kimse okur mu ki?

KAYNAKÇA

- Blank, Trevor J. “Examining the Transmission of Urban Legends: Making the Case for Folklore Fieldwork on the Internet.” *Folklore Forum* 37.1 (2007): 15-26.
- Bronner, Simon J. “Digitizing and Virtualizing Folklore.” *Folklore and the Internet: Vernacular Expression in a Digital World*. Ed. Trevor J. Blank. Logan: Utah Devlet Üniversitesi Yayınları, 2009. 21-66.
- Brunvand, Jan Harold. *Encyclopedia of Urban Legends*. Santa Barbara, CA: ABC-CLIO, 2001.
- . “The Vanishing Urban Legend.” *Midwestern Folklore* 30.2 (2004a): 5-20.
- . *Be Afraid, Be Very Afraid: The Book of Scary Urban Legends*. New York: Norton, 2004b.
- Dunn, Henry B., and Charlotte A. Allen. “Rumours, Urban Legends and Internet Hoaxes.” *Austin Devlet Üniversitesi Pazarlama Eğitmcilerinin Yıllık Toplantı Tutanakları* 2005: 85-91. *Pascalfroissart*. 15 Ocak 2013.
- Fernback, J. “Legends on the Net: An Examination of Computer-mediated Communication as a Locus of Oral Culture.” *New Media & Society* 5.1 (2003): 29-45.
- Fine, Gary Alan., and Patricia A. Turner. *Whispers on the Color Line: Rumor and Race in America*. Berkeley: University of California, 2001.
- Frank, Russell. “When the Going Gets Tough, the Tough Go Photoshopping: September 11 and the Newslore of Vengeance and Victimization.” *New Media & Society* 6.5 (2004): 633-58.
- . *Newslore: Contemporary Folklore on the Internet*. Jackson: University of Mississippi, 2011.
- Heyd, Theresa. *Email Hoaxes: Form, Function, Genre Ecology*. Amsterdam: John Benjamins Yayınları, 2008.
- Kibby, Majorie D. “Email Forwardables: Folklore in the Age of the Internet.” *New Media & Society* 7.6 (2005): 770-90.
- Tucker, Elizabeth. “Guardians of the Living: Characterization of Missing Women on the Internet.” *Folklore and the Internet: Vernacular Expression in a Digital World*. Ed. Trevor J. Blank. Logan: Utah Devlet Üniversitesi Yayınları, 2009. 67-79.

ÜCRETLİ HAKEMLİK UYGULAMASI HAKKINDA AÇIKLAMALAR

The Explanation about The Charge of Peer Review Process

Sayın Yazarımız,

Bilindiği üzere, Millî Folklor'un yarım asra yaklaşan yayın sürekliliği ve bilimsel açıdan güvenilirliği, dizinlendiği diğer indekslerin yanında 2007 yılında A&HCI indeksine alınması, dergide yer alan özlü yazıların TÜBİTAK/ULAKBİM tarafından 2600 TL ile desteklenmesi, üniversitelerin indeksli dergilerde yayımlanan yazılara teşvik ödülleri vermesi gibi nedenler dergimize olan talebi artırmıştır.

Bütün bu gerekçeler ve gösterilen tevaccühler sonucu dergiye gelen yazıların çokluğu, mevcut hakemlerin yoğunluğu ve yeni hakem bulma zorluğu dikkate alınarak Millî Folklor Genel Kurulu 2010 yılında gerçekleşen Yuvarlak Masa Toplantısında hakemliklerin ücretli yapılması kararını almıştır. Bu toplantıda hakemlik ücreti olarak yazarlardan 400 TL talep edilmesi benimsenmiş ve bu karar derginin 2010 Bahar sayısında Sonuç Bildirisi olarak yayımlanmıştır.

Bu karar doğrultusunda gönderilen yazılar öncelikle editörlük ofisi tarafından biçimsel olarak incelenmekte, ön elemeden geçirilmekte ve yayın kurallarımıza uymayanlar iade edilmekte veya düzeltme talep edilmektedir. Bu süreçleri tamamlayan makaleler, 15 bilim insanından oluşan Yayın Kurulu tarafından incelenmekte ve yapılan toplantıda uygun bulunanlar belirlenen 2 hakeme gönderilmektedir. Raporların biri olumlu diğeri olumsuz olursa 3. hakemden görüş istenmektedir.

Yazardan talep edilen 400 TL şu şekilde değerlendirilmektedir:

Bankaya yatırılan 400 TL'nin 72 TL'si Maliye'ye vergi olarak verilmektedir.

70X2=140 TL, 2 hakeme verilmektedir. (Toplam harcama 212 TL)

Gerekli durumda 3. hakeme 70 TL ödenmektedir. (Toplam harcama 288 TL)

Bu sürecin sonunda hakemler tarafından reddedilen yazılar için yazarlarına:

İki hakem tarafından reddedilme durumunda yazara 400-212= 188 TL

Üç hakem tarafından yapılan inceleme sonucunda reddedilme durumunda yazara 400-288= 112 TL iade edilmektedir.

Para iadesi ile birlikte yazarlara hakem raporları da gönderilmektedir.

İki hakemin olumlu görüşüyle yayımlanan yazılardan dergiye 188 TL, 3 hakem incelemesi sonucu yayımlanan yazılardan ise 112 TL gelir elde edilmektedir. Elde edilen bu gelir aynı zamanda e-millî folklor olarak yayımlandığı için basılı nüshadan veya başka bir kaynaktan hiçbir şekilde gelir elde edemeyen dergimizin basım, dağıtım giderleri ile öğrencilere ve yabancı yazarlara ait yazıların hakemlik masrafları ve diğer vergi vb. giderlerde kullanılmaktadır.

Dergimiz basılmayan hiçbir yazının yazarından hiçbir ad altında para talep etmemekte ve gelir elde etmemektedir.

Bilgilerinizi saygılarımızla rica ederiz.

Millî Folklor Dergisi Editörlüğü

HAKEMLİK SÜRECİ VE “KÖR HAKEMLİK” HAKKINDA AÇIKLAMA

The Explanation about “Blind Peer Review” Process

Dergiye iletilen yazar şikâyet ve eleştirilerinin ilk sırasında hakemlik süreci ile ilgili olanlar yer alıyor. Bu şikâyetlerin daha çok yazının dergiye gönderiliş tarihi ile “yayımlanır” raporu alması veya “yayımlanması” arasında geçen zamanın uzunluğuna, “yazıların ret gerekçelerinin ayrıntılı olarak açıklanmamasına” ve “kör hakemlik” uygulamasının bilinmemesi nedeniyle “kararların yazıdan değil de yazardan hareketle alındığının sanılmasına” yönelik olduğu görülerek aşağıdaki açıklamaların yapılması gerekli görülmüştür.

Öncelikle ve önemle belirtmeliyiz ki dergimizin Editörlük sistemine sadece gelenekselyy@yahoo.com adresine gönderilen yazılar girmektedir. Editörlerin veya Yayın Kurulu üyelerinin kişisel e-postalarına veya derginin diğer e-postalarına gönderilen yazılar “kör hakemlik” sistemine uygun olmadığı gerekçesiyle dikkate alınmamaktadır. Bu tür yazıların doğru adrese gönderilme süreci yazıların dergide bekleme süresini uzatabilmektedir. Derginin uygun e-postasına iletilen her yazı, Editörlük birimi tarafından Yayın Kurallarına biçimsel uygunluk bakımından gözden geçirilmektedir. Bu inceleme daha çok yazının 5000 kelimeyi geçmemesi gereken hacmi, 200 kelime olması gereken öz ve abstract ile 5 adet olması gereken anahtar kelimeler, İngilizce veya diğer yabancı dil-

deki karşılıkları ve kaynakça hakkında olmaktadır. Bu aşamada Editörlük birimi tarafından yazının Yayın İlkelerine biçimsel uygunluğu sağlanmaya çalışılmakta, içerikle ilgili herhangi bir değerlendirme yapılmamaktadır.

Editörlük birimi tarafından biçimsel uygunluğu sağlanan her yazının yazarı ve yazarını belli edecek diğer ifadeler gizlenmekte ve yazı “anonimleştirilerek” her iki ayda bir Yayın Kurulu üyelerine gönderilmektedir. Takip eden 15 gün içinde 17 Üye, Editör ve 3 Editör Yardımcısından oluşan Yayın Kurulu toplanarak daha önce yazarları gizlenerek kendilerine gönderilen yazıları tek tek ele almakta ve görüşlerini bildirmektedirler. Yayın Kurulu toplantısında yazılar hakkında daha çok “uzlaşma” ve bazı durumlarda ise “oylama” yöntemiyle “ret”, “yeniden düzenleme” veya “hakemlere gönderme” şeklinde üç tip karar alınmaktadır.

Ret kararı verilen yazılar genellikle “alan dışı” olarak değerlendirilen yazılar olmaktadır. Derginin adını, alanını, belleğini ve okurunu dikkate almayan yazılar kendi içinde çok başarılı olsalar dahi derginin Genel Kurul kararları doğrultusunda “alan dışı” oldukları gerekçesiyle yayımlanamaz kararı almaktadır. Bu yazılarla ilgili olarak Yayın Kurulunda zaman zaman sosyal ve beşerî bilimlerin diğer alanlarına derginin sayfalarını açmak

veya dergi okuruna katkı sağlayacak sınırlı sayıda yazıya yer vermek şeklinde tartışmalar yapılmaktadır. Ancak dergiye gelen “alan dışı” yazıların sayıca çokluğu ve bu yazıların yayımlanmasının derginin içeriğini ve kimliğini tamamen değiştireceği endişesi de Yayın Kurulu ve yılda bir kez toplanan dergi Genel Kurulu tarafından dile getirilmektedir. Diğer “ret” kararları ise Yayın Kurulu’nun yazıların düzeltilmesi imkânının bulunmadığı kanaatine vardığı durumlarda verilmektedir. Sayıca çok olan bu tür yazılar için ne yazık ki uzun açıklamalarla ret gerekçeleri oluşturmak mümkün olmamaktadır. Zira Yayın Kurulu üyelerinin her biri farklı bakış açılarıyla yazılara eleştiriler getirmekte, bunlar ise not edilmesi durumunda sayfalar tutabilmektedir. Hiçbir devlet kurum veya kuruluşundan, sivil toplum kuruluşlarından veya özel sektörden hiçbir ad altında hiçbir maddi destek almayan ve bir grup akademisyen tarafından gönüllülük esasına göre çıkarılan dergimizde bu tarz uzun notları tutacak ve Yayın Kurulu’nun “ret” kararı verdiği yazılara bir anlamda öğretici bir yeniden yazım süreci başlatacak kadrolu/görevli elamanımız bulunmamaktadır. Bu nedenle Editörlük birimi Yayın Kurulunun “ret” kararını çoğu zaman çok kısa ve belki de yazar tarafından anlamlı ve ikna edici bulunmayan bir açıklamayla vermek zorunda kalabilmektedir.

“Ret” kararı verilen yazıların aksine olarak Yayın Kurulu, bazı yazıların ele aldığı konuları önemli, ancak ele alış biçimini veya yöntemini ye-

tersiz bulmakta ve yazardan yeniden düzenlemesini istemektedir. Bu durumda Yayın Kurulu, düzeltme önerilerinin ayrıntılı bir raporla yazara iletilmesini istemekte, Yayın Kurulu üyelerinden birinden yazı hakkında yürütülen tartışmaları ve beklentileri raporlandırarak Editörlük birimine yollaması istenmektedir. İlgili Yayın Kurulu üyesinden gelen rapor, derginin düzeltme talebi olarak Editörlük birimi tarafından yazara iletilmektedir.

Hakemlere gönderilmesine karar verilen yazılar için ise 2 asıl, 1 yedek olmak üzere 3 hakem belirlenmektedir. Hakem belirlerken yazıyı en iyi şekilde değerlendireceğine inanılan isimler seçilmekte ve yazara ücretli hakemlik sürecinin başlatılması için gerekli bilgiler iletilmektedir. Yazarın ücretli hakemlik şartlarını kabul etmesi durumunda yazı, belirlenen hakemlere gönderilmektedir. Yazılar hakkında mutlaka 2 olumlu veya 2 olumsuz cevap alınca kadar hakemlik süreçleri yürütülmektedir. Bazı durumlarda hakemlerden biri olumlu diğeri olumsuz görüş bildirmekte, bu durumda yazı üçüncü hakeme gönderilmektedir. Üçüncü hakemin incelemeyi kabul etmemesi, olumlu veya olumsuz bir görüşe ulaşamaması gibi durumlarda yazı Yayın Kurulunun bir sonraki toplantısına getirilmekte ve yeni bir hakem belirlenmektedir. Bunlara ek olarak “kör hakemlik” ilkesi nedeniyle hakemlerle yazarlar arasındaki iletişimler -kendi aralarında ve doğrudan değil- Editörlük birimi aracılığıyla yapıldığından yayın süreci-

leri ister istemez uzamaktadır. Bütün bu süreçleri dikkate alan dergimiz yazarlarımıza yayın süresi hakkında bir taahhütte bulunmamaktadır. Bununla birlikte **hakemlik sürecini tamamlayan bütün yazıların 6-12 ay içinde yayımlanması öngörülmekte ve bu öngörü %90-95 oranında gerçekleştirilmektedir.** Sayıları az da olsa bazı yazıların bu süreyi aşması ise; hakemlerin raporlarını geç vermesi, çeşitli nedenlerle hakemlikten çekilmesi, rapor yazamayacağını zamanında bildirmemesi, elektronik haberleşmeyi tercih etmemesi veya daha başka nedenlerle mevcut hakemlerle sonuca gidilememesi gibi durumlarda ortaya çıkmakta ve yeni hakem adları belirlemek için bir veya daha fazla Yayın Kurulu toplantısının beklenmesi gerekmektedir.

“Kör hakemlik” uygulamasında karşılaşılan sorunlara gelince, bilindiği üzere dergimiz TÜBİTAK/ULAKBİM tarafından “kör hakemlik” olarak adlandırılan yazar adını hakeme, hakem adını yazara açıklamama kuralını uygulamaktadır. Buna göre hiçbir yazar, yazısı yayımlansa da yayımlanmasa da hiçbir aşamada hakemlerin adlarını öğrenememekte, hakemler de hakemlik yaptıkları yazarın adını yazının dergide yer alması durumunda dergi okuru olarak görebilmektedir. Öte yandan yayımlanmayan bir yazının kime ait olduğunu hakemler de hiçbir şekilde öğrenememektedir. Elektronik ortamda muhafaza edilen Yayın Kurulu tutanaklarımız, yazar ve hakemlerle yapılan yazışmalarımız son derece şeffaf bir biçimde başta TÜBİTAK/ULAKBİM ol-

mak üzere ilgili ve yetkililerin yanı sıra yazarlarımızın da görme ve incelemelerine -yıl sınırlaması olmaksızın- hazır tutulmaktadır.

Dergimiz, yazarlarımızın “kör hakemlik” kuralımızı dikkate alarak özellikle Editörlere veya Yayın Kurulu üyelerine kimliklerini ortaya çıkaracak şekilde yazılarından söz etmemelerini veya yazılarını “düzeltme”, “ön inceleme” veya “uygunluk onayı alma” gibi taleplerle üyelerimizin kişisel adreslerine göndermemelerini ve bütün yazışmalarını gelenekselyy@yahoo.com adresimizle yapmalarını inceleme sürecinin başlatılmasının ön şartı olarak görmekte ve bu kuralını yıllardır uygulamaktadır.

Sonuç olarak dergimiz, folklor alanındaki en iyi yazıları en iyi hakemler eliyle okuruna sunmak istemektedir. Biri WoS kapsamındaki A&HCI diğeri SCOPUS olmak üzere toplam 9 uluslararası indeks ve alan indeksinin kaydettiği ve TÜBİTAK/ULAKBİM’in A Grubundan taradığı bir dergi olarak kalabilmek için okunur, aranır ve atıflanır olmak zorundayız. Bu nedenle bir yazı hakkında hem “yayımlanır” görüşüne varma hem de “ret” kararı verme süreçlerinde titiz davranmamız gerekmektedir.

Bu kapsamda Yayın Kurulumuzdan ve hakemlerimizden “olur” alabilecek içerikte ve Yayın İlkelerimize uygun okunur, aranılır ve atıflanabilir yazıları her zaman beklediğimizi ve ancak bu sayede dergimizin güç kazanacağını bu vesileyle bir kez daha ifade etmek isteriz.

Millî Folklor Dergisi Editörlüğü